

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 24ης Οκτωβρίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Αρχές του δικαίου της Ένωσης – Καλόπιστη συνεργασία – Διαδικαστική αυτονομία – Αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας – Εθνική νομοθεσία που προβλέπει ένδικο μέσο το οποίο καθιστά δυνατή την επανάληψη της ποινικής διαδικασίας σε περίπτωση παραβίασεως της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών – Υποχρέωση επεκτάσεως της διαδικασίας αυτής στις περιπτώσεις όπου προβάλλεται προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στο δίκαιο της Ένωσης – Δεν υφίσταται»

Στην υπόθεση C-234/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο, Αυστρία) με απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Μαΐου 2017, στο πλαίσιο διαδικασίας σχετικά με αίτηση δικαστικής συνδρομής σε ποινική υπόθεση που αφορά τους

XC,

YB,

ZA

παρισταμένης της:

Generalprokuratur,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, A. Arabadjiev (εισηγητή), C. Toader και F. Biltgen, προέδρους τμήματος, M. Ilešič, E. Levits, L. Bay Larsen, M. Safjan, D. Šváby, C. G. Fernlund και C. Vajda και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: K. Malacek, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Μαρτίου 2018,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την J. Schmoll, καθώς και από τους K. Ibili και G. Eberhard,
- η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Z. Fehér, G. Κοός και G. Tornyai,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους H. Krämer και R. Troosters,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 5ης Ιουνίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, καθώς και των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας δικαστικής συνδρομής σε ποινική υπόθεση, κινηθείσας από τις αυστριακές δικαστικές αρχές κατόπιν αιτήματος της Staatsanwaltschaft des Kantons St. Gallen (εισαγγελίας του καντονίου του St. Gallen, Ελβετία), σχετικά με τους ΧC, ΥB και ΖΑ, οι οποίοι είναι ύποπτοι, στην Ελβετία, για την τέλεση του αδικήματος της φοροδιαφυγής, κατά την έννοια του ελβετικού νόμου περί φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), καθώς και για την τέλεση άλλων ποινικών αδικημάτων.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 50 της Συμβάσεως εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν, της 14ης Ιουνίου 1985, μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών της Οικονομικής Ένωσης Μπενελούξ, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα, η οποία υπεγράφη στο Σένγκεν (Λουξεμβούργο) στις 19 Ιουνίου 1990 και άρχισε να ισχύει στις 26 Μαρτίου 1995 (ΕΕ 2000, L 239, σ. 19, στο εξής: ΣΕΣΣ), που περιλαμβάνεται στο τιτλοφορούμενο «Δικαστική συνδρομή σε ποινικές υποθέσεις» κεφάλαιο 2 του τίτλου ΙΙΙ, ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση παροχής δικαστικής συνδρομής, κατά τα ρυθμιζόμενα από [την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων (STE 30) η οποία άνοιξε προς υπογραφή, στο Στρασβούργο, στις 20 Απριλίου 1959, και από τη Συνθήκη Μπενελούξ περί εκδόσεως και δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις, της 27ης Ιουνίου 1962, όπως τροποποιήθηκε με το πρωτόκολλο της 11ης Μαΐου 1974], για περιπτώσεις παραβιάσεως των διατάξεων εν γένει περί φόρων καταναλώσεως, φόρων προστιθέμενης αξίας και τελωνειακών δασμών. Ως τελωνειακές διατάξεις εννοούνται αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 2 της σύμβασης μεταξύ Βελγίου, Γερμανίας, Γαλλίας, Ιταλίας, Λουξεμβούργου και Ολλανδίας περί αμοιβαίας τελωνειακής υποστηρίξεως της 7ης Σεπτεμβρίου 1967, καθώς και αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1468/81 του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 1981, περί της αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των διοικητικών αρχών των κρατών μελών και της συνεργασίας των αρχών αυτών με την Επιτροπή με σκοπό τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των τελωνειακών ή γεωργικών ρυθμίσεων (ΕΕ 1981, L 144, σ. 1)].»

- 4 Το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ, το οποίο περιλαμβάνεται στο τιτλοφορούμενο «Εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem*» κεφάλαιο 3 του τίτλου III της συμβάσεως αυτής, ορίζει τα ακόλουθα:

«Όποιος καταδικάστηκε αμετάκλητα από ένα συμβαλλόμενο μέρος δεν μπορεί να διωχθεί από ένα άλλο συμβαλλόμενο μέρος για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, υπό τον όρον όμως ότι, σε περίπτωση καταδίκης, η ποινή έχει ήδη εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με τους νόμους του συμβαλλομένου μέρους που επέβαλε την καταδίκη.»

Το αυστριακό δίκαιο

- 5 Ο *Strafrechtsänderungsgesetz* (νόμος για τη μεταρρύθμιση του ποινικού δικαίου, BGBl., 762/1996) προσέθεσε στον *Strafprozessordnung* (κώδικα ποινικής δικονομίας) τα άρθρα 363a έως 363c, που αφορούν τον νομικό θεσμό της «επαναλήψεως της ποινικής διαδικασίας» (*Erneuerung der Strafverfahrens*), προκειμένου να εφαρμόζονται οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- 6 Το άρθρο 363a του κώδικα ποινικής δικονομίας ορίζει τα εξής:

«(1) Όταν με απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διαπιστώνεται ότι απόφαση ή διάταξη ποινικού δικαστηρίου συνιστά παραβίαση της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών[, η οποία υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950], ή ενός εκ των πρωτοκόλλων της, η διαδικασία επαναλαμβάνεται κατόπιν αιτήσεως αν δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η παραβίαση να είχε για τον ενδιαφερόμενο δυσμενή επιρροή επί του περιεχομένου της αποφάσεως ή διατάξεως του ποινικού δικαστή.

(2) Το *Oberster Gerichtshof* [(Ανώτατο Δικαστήριο, Αυστρία)] είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί οποιασδήποτε αιτήσεως επαναλήψεως της διαδικασίας. Την αίτηση δύναται να υποβάλουν ο θιγόμενος από τη διαπιστωθείσα παραβίαση και ο *Generalprokurator* [(γενικός εισαγγελέας)]· το άρθρο 282, παράγραφος 1, εφαρμόζεται αναλόγως. Η αίτηση απευθύνεται στο *Oberster Gerichtshof* [(Ανώτατο Δικαστήριο)]. Σε περίπτωση αιτήσεως θιγόμενου πρέπει να ακουστεί ο γενικός εισαγγελέας και σε περίπτωση αιτήσεως του γενικού εισαγγελέα πρέπει να ακουστεί ο θιγόμενος· το άρθρο 35, παράγραφος 2, εφαρμόζεται αναλόγως.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 7 Το 2012, η εισαγγελία του καντονίου του St. Gallen κίνησε έρευνα για φοροδιαφυγή κατά των ΧC, ΥB και ΖΑ, για τους οποίους υπήρχαν υπόνοιες ότι, μέσω εσφαλμένων δηλώσεων προς τις ελβετικές φορολογικές αρχές, είχαν λάβει επιστροφές ΦΠΑ συνολικού ποσού 835 374,17 ελβετικών φράγκων (CHF) (περίπου 716 000 ευρώ). Η ανωτέρω εισαγγελία απηύθυνε στις αυστριακές δικαστικές αρχές αιτήσεις δικαστικής συνδρομής σε ποινική υπόθεση, προκειμένου να διεξαχθεί ακρόαση των ενδιαφερομένων από τη *Staatsanwaltschaft Feldkirch* (εισαγγελία του Feldkirch, Αυστρία).
- 8 Οι ΧC, ΥB και ΖΑ άσκησαν στην Αυστρία πλείονα μέσα παροχής ένδικης προστασίας κατά της διεξαγωγής των ζητηθεισών ακροάσεων, προβάλλοντας, κατ' ουσίαν, ότι η ύπαρξη ποινικών διαδικασιών που είχαν περατωθεί στη Γερμανία και το Λιχτενστάιν το 2011 και το 2012 απέκλειε, λόγω της αρχής *non bis in idem* που κατοχυρώνεται στο άρθρο 54 της ΣΕΣΣ, την κίνηση εις βάρος τους νέων ποινικών διώξεων σε σχέση με υπόνοιες για ποινικά αδικήματα που διεπράχθησαν εις βάρος των ελβετικών φορολογικών αρχών. Με διάταξη της 9ης Οκτωβρίου 2015, το *Oberlandesgericht Innsbruck* (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο του Innsbruck, Αυστρία), αποφαινόμενο σε τελευταίο βαθμό, έκρινε ότι δεν συνέτρεχαν στοιχεία που να αποδεικνύουν παράβαση του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ.

- 9 Ενώ η εν λόγω διάταξη είχε καταστεί αμετάκλητη, οι ΧC, ΥB και ΖΑ υπέβαλαν, βάσει του άρθρου 363a του κώδικα ποινικής δικονομίας, αίτηση επαναλήψεως της ποινικής διαδικασίας ενώπιον του Oberster Gerichtshof (Ανωτάτου Δικαστηρίου), προβάλλοντας ότι το γεγονός ότι είχαν γίνει δεκτές οι επίμαχες αιτήσεις δικαστικής συνδρομής συνιστούσε προσβολή ορισμένων δικαιωμάτων τους που δεν κατοχυρώνονται μόνο στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), αλλά επίσης στη ΣΕΣΣ και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- 10 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά πάγια νομολογία του, η επανάληψη της ποινικής διαδικασίας είναι δυνατή μόνο σε περίπτωση προσβολής δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ, η οποία διαπιστώνεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ή, πριν ακόμη από την έκδοση οποιασδήποτε απόφασης του εν λόγω δικαστηρίου με την οποία διαπιστώνεται τέτοια προσβολή, από το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο). Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας και οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας επιβάλλουν να διατάσσεται η επανάληψη της ποινικής διαδικασίας και σε περίπτωση προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στο δίκαιο της Ένωσης, έστω και αν τούτο δεν προβλέπεται ρητώς στο νομοθέτημα που διέπει το εν λόγω ένδικο μέσο.
- 11 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:
- «Πρέπει το δίκαιο της Ένωσης –και ιδίως το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ σε συνδυασμό με τις απορρέουσες από αυτό αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας– να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι επιβάλλει στο Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο) να προβεί, κατόπιν αιτήσεως ενδιαφερομένου, στον έλεγχο έχουσας ισχύ δεδικασμένου αποφάσεως ποινικού δικαστηρίου όσον αφορά προβαλλόμενη παραβίαση του δικαίου της Ένωσης (εν προκειμένω, του άρθρου 50 του [Χάρτη] και του άρθρου 54 της [ΣΕΣΣ]), ενώ το εθνικό δίκαιο (άρθρο 363a του κώδικα ποινικής δικονομίας) προβλέπει τον έλεγχο αυτόν μόνο για προβαλλόμενη παραβίαση της ΕΣΔΑ ή ενός εκ των προσθέτων πρωτοκόλλων της;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Επί του παραδεκτού

- 12 Η Αυστριακή Κυβέρνηση προέβαλε ένσταση απαραδέκτου κατά της παρούσας αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.
- 13 Πρώτον, η εν λόγω κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι οι νομικές καταστάσεις από τις οποίες ανέκυψε η διαφορά της κύριας δίκης δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, δεδομένου ότι το ένδικο μέσο του άρθρου 363a του κώδικα ποινικής δικονομίας προβλέπεται για την περίπτωση παραβιάσεως όχι του δικαίου της Ένωσης, αλλά της ΕΣΔΑ.
- 14 Εντούτοις, όταν, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι αρχές κράτους μέλους κάνουν δεκτή αίτηση δικαστικής συνδρομής στηριζόμενη στη ΣΕΣΣ, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του δικαίου της Ένωσης βάσει του πρωτοκόλλου αριθ. 19 σχετικά με το κερτημένο του Σένγκεν το οποίο έχει ενσωματωθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη της Λισσαβώνας (ΕΕ 2010, C 83, σ. 290), θέτουν σε εφαρμογή το δίκαιο της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη. Εξάλλου, έχει κριθεί ότι το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα του άρθρου 50 του Χάρτη, του οποίου διασφαλίζει το ουσιώδες περιεχόμενο (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 27ης Μαΐου 2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, σκέψη 59· της 5ης Ιουνίου 2014, M, C-398/12, EU:C:2014:1057, σκέψη 35, και της 29ης Ιουνίου 2016,

Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, σκέψη 31). Ως εκ τούτου, η πραγματική και νομική κατάσταση από την οποία ανέκυψε η υπόθεση της κύριας δίκης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

- 15 Δεύτερον, η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη για τον λόγο ότι το αιτούν δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ συνιστά επαρκή νομική βάση για να ζητηθεί επανάληψη της ποινικής διαδικασίας, δυνάμει του άρθρου 363a του κώδικα ποινικής δικονομίας. Το αιτούν δικαστήριο δεν εξηγεί τους λόγους για τους οποίους φρονεί ωστόσο ότι το προδικαστικό ερώτημα χρήζει απαντήσεως.
- 16 Κατά πάγια νομολογία, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που έχει υποβάλει το εθνικό δικαστήριο, εντός του κανονιστικού και πραγματικού πλαισίου το οποίο το ίδιο προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί αιτήσεως που υπέβαλε εθνικό δικαστήριο μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2018, Altiner και Ravn, C-230/17, EU:C:2018:497, σκέψη 22).
- 17 Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο παρέθεσε τους λόγους για τους οποίους η ερμηνεία της διατάξεως και των αρχών που αφορά το προδικαστικό ερώτημα είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης. Από τα όσα δε εξέθεσε, προκύπτει ότι η απάντηση του Δικαστηρίου στο ερώτημα αν το αιτούν δικαστήριο οφείλει, στο πλαίσιο της εξετάσεως αιτήσεως επαναλήψεως της ποινικής διαδικασίας, να αποφανθεί επί της προβαλλόμενης προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη και στο άρθρο 54 της ΣΕΣΣ ενδέχεται να επηρεάσει άμεσα την εκτίμηση της καταστάσεως των αιτούντων της κύριας δίκης.
- 18 Πράγματι, μολονότι το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη προβλέπει ότι, στον βαθμό που ο Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε εκείνα που διασφαλίζει η ΕΣΔΑ, η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους προσδίδει η Σύμβαση αυτή, από την εν λόγω διάταξη προκύπτει επίσης ότι το δίκαιο της Ένωσης μπορεί να παρέχει ευρύτερη προστασία.
- 19 Υπό τις συνθήκες αυτές, το προδικαστικό ερώτημα είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

- 20 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, έχει την έννοια ότι επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο να επεκτείνει στις περιπτώσεις παραβιάσεως του δικαίου της Ένωσης, και ιδίως στις περιπτώσεις προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη και στο άρθρο 54 της ΣΕΣΣ, το δικαίωμα ασκήσεως ενδίκου μέσου του εσωτερικού δικαίου που καθιστά δυνατή, σε περίπτωση παραβιάσεως της ΕΣΔΑ ή ενός εκ των πρωτοκόλλων της, την επανάληψη ποινικής διαδικασίας περατωθείσας με απόφαση εθνικού δικαστηρίου που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου.
- 21 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, ελλείψει σχετικής ρυθμίσεως της Ένωσης, στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών εναπόκειται να ορίσει τους λεπτομερείς κανόνες εφαρμογής της αρχής του δεδικασμένου, δυνάμει της αρχής της διαδικαστικής αυτονομίας των κρατών μελών, τηρουμένων πάντως των αρχών της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας (απόφαση της 10ης Ιουλίου 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, σκέψη 54 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 22 Πράγματι, σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, οι δικονομικοί κανόνες σχετικά με μέσα παροχής ένδικης προστασίας που αποσκοπούν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης δεν πρέπει να είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που αφορούν παρόμοια εσωτερικής φύσεως μέσα παροχής ένδικης προστασίας (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν πρέπει να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας) (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1976, Rewe-Zentralfinanz και Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, σκέψη 5· της 14ης Δεκεμβρίου 1995, Peterbroeck, C-312/93, EU:C:1995:437, σκέψη 12· της 15ης Απριλίου 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, σκέψη 46, καθώς και της 27ης Ιουνίου 2013, Agroksulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, σκέψη 36).
- 23 Οι απορρέουσες από τις ανωτέρω αρχές απαιτήσεις ισχύουν τόσο για τον καθορισμό των δικαστηρίων τα οποία είναι αρμόδια να εκδικάζουν τα ένδικα βοηθήματα που στηρίζονται στο δίκαιο αυτό όσο και για τον καθορισμό των δικονομικών προϋποθέσεων άσκησης των εν λόγω ενδίκων βοηθημάτων (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 15ης Απριλίου 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, σκέψη 47, και της 27ης Ιουνίου 2013, Agroksulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, σκέψη 37).
- 24 Η τήρηση των εν λόγω απαιτήσεων πρέπει να εξετάζεται λαμβανομένων υπόψη της σημασίας των οικείων κανόνων στην όλη διαδικασία, του τρόπου διεξαγωγής της και των ιδιαιτεροτήτων των κανόνων αυτών ενώπιον των διαφόρων εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων (απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, Agroksulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

Επί της αρχής της ισοδυναμίας

- 25 Σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 22 της παρούσας απόφασης, η αρχή της ισοδυναμίας απαγορεύει στα κράτη μέλη να προβλέπουν λιγότερο ευνοϊκούς δικονομικούς κανόνες για τα μέσα παροχής ένδικης προστασίας τα οποία αποσκοπούν στην προάσπιση των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης σε σχέση με εκείνους που ισχύουν για παρόμοια εσωτερικής φύσεως μέσα παροχής ένδικης προστασίας.
- 26 Συναφώς, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής και από την απάντηση της Αυστριακής Κυβερνήσεως σε ερώτηση που της έθεσε το Δικαστήριο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η αίτηση επανάληψης της ποινικής διαδικασίας την οποία προβλέπει το άρθρο 363a του κώδικα ποινικής δικονομίας πρέπει να θεωρηθεί ένδικο μέσο εσωτερικής φύσεως.
- 27 Πρέπει, ως εκ τούτου, να εξακριβωθεί αν το ένδικο αυτό μέσο μπορεί να θεωρηθεί παρόμοιο προς ένα ένδικο μέσο που αποσκοπεί στη διαφύλαξη του δικαίου της Ένωσης, και ιδίως στην προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων που το τελευταίο κατοχυρώνει, λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου, της αιτίας, καθώς και των ουσιωδών στοιχείων των ενδίκων αυτών μέσων (βλ., συναφώς, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2013, Agroksulting-04, C-93/12, EU:C:2013:432, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 28 Προς δικαιολόγηση των αμφιβολιών του ως προς το αν το άρθρο 363a του κώδικα ποινικής δικονομίας συνάδει προς την αρχή της ισοδυναμίας, το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι, στο πλαίσιο αιτήσεως στηριζόμενης στη διάταξη αυτή, η αιτίαση που αντλείται από προσβολή θεμελιώδους δικαιώματος που κατοχυρώνεται στην ΕΣΔΑ είναι πιθανό να έχει το ίδιο αντικείμενο και την ίδια νομική βάση με την αιτίαση που αντλείται από προσβολή δικαιώματος που κατοχυρώνεται στον Χάρτη. Επίσης, υπογραμμίζει, κατ' ουσίαν, ότι, βάσει του άρθρου 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, τα δικαιώματα που αυτός εγγυάται έχουν, τουλάχιστον, την ίδια εμβέλεια με τα αντίστοιχα δικαιώματα που εγγυάται η ΕΣΔΑ.

- 29 Κατά το άρθρο 363a του κώδικα ποινικής δικονομίας, επανάληψη της ποινικής διαδικασίας προβλέπεται σε περίπτωση που διαπιστώνεται, με απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ότι απόφαση ή διάταξη ποινικού δικαστηρίου συνιστά παραβίαση της ΕΣΔΑ ή ενός εκ των πρωτοκόλλων της. Όπως επομένως προκύπτει από το γράμμα της διατάξεως αυτής, το ένδικο αυτό μέσο προϋποθέτει, κατ' αρχήν, την προηγούμενη διαπίστωση, από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, παραβίασεως της ΕΣΔΑ ή ενός εκ των πρωτοκόλλων της.
- 30 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ωστόσο ότι έχει κρίνει, με μια απόφαση-ορόσημο της 1ης Αυγούστου 2007, ότι η επανάληψη της ποινικής διαδικασίας δεν είναι δυνατή μόνο στην περίπτωση που το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει προηγουμένως διαπιστώσει ότι απόφαση ή διάταξη ποινικού δικαστηρίου συνιστά παραβίαση της ΕΣΔΑ ή ενός εκ των πρωτοκόλλων της, αλλά χωρεί επίσης οσάκις αυτό το ίδιο διαπιστώσει την ύπαρξη τέτοιας παραβίασεως. Τουτέστιν, όταν επιλαμβάνεται αντί του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, και όχι βάσει της εκ μέρους του τελευταίου διαπιστώσεως ότι συντρέχει παραβίαση της ΕΣΔΑ ή ενός εκ των πρωτοκόλλων της, το Oberster Gerichtshof (Ανώτατο Δικαστήριο), εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του παραδεκτού που ισχύουν για τις προσφυγές που ασκούνται ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, επεκτείνει τη διαδικασία αυτή σε οιονδήποτε προβάλλει προσβολή δικαιώματός του που κατοχυρώνεται στην εν λόγω σύμβαση και στα εν λόγω πρωτόκολλα, προλαμβάνοντας επομένως μια επί της ουσίας απόφαση του προμνησθέντος δικαστηρίου.
- 31 Όπως προκύπτει από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία, το έκτακτο ένδικο μέσο που προβλέπεται στο άρθρο 363a του κώδικα ποινικής δικονομίας δικαιολογείται από αυτή καθεαυτήν τη φύση της ΕΣΔΑ και, όπως έχει προβλεφθεί από τον Αυστριακό νομοθέτη, συνδέεται στενά σε λειτουργικό επίπεδο με τη διαδικασία ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Πράγματι, το ένδικο αυτό μέσο προβλέφθηκε προκειμένου να εφαρμόζονται οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η δε Αυστριακή Κυβέρνηση υπογράμμισε ότι πρόθεση του νομοθέτη ήταν να συμμορφωθεί, με τον τρόπο αυτό, με την υποχρέωση που προβλέπει το άρθρο 46 της ΕΣΔΑ.
- 32 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς, όπως έπραξε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 75 των προτάσεών του, ότι η περιεχόμενη στο άρθρο 35, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ απαίτηση, κατά την οποία το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου μπορεί να επιληφθεί προσφυγής μόνον αφού εξαντληθούν τα εσωτερικά ένδικα μέσα, προϋποθέτει την ύπαρξη αποφάσεως η οποία έχει εκδοθεί από εθνικό δικαστήριο αποφαινόμενο σε τελευταίο βαθμό και έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου.
- 33 Όπως προκύπτει από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία, προκειμένου ακριβώς να ληφθεί υπόψη η κατάσταση αυτή και να διασφαλισθεί η εφαρμογή στην εσωτερική έννομη τάξη των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθιερώθηκε η διαδικασία του άρθρου 363a του κώδικα ποινικής δικονομίας, η οποία επιτρέπει την επανάληψη μιας ποινικής διαδικασίας περατωθείσας με δικαστική απόφαση που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου.
- 34 Επίσης, όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και από τις διευκρινίσεις που παρέσχε η Αυστριακή Κυβέρνηση, η στενή λειτουργική σχέση μεταξύ της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτή διαδικασίας και της διαδικασίας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δεν τίθεται εν αμφιβόλω από τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της πρώτης αυτής διαδικασίας κατόπιν της αποφάσεως-ορόσημο του Oberster Gerichtshof (Ανωτάτου Δικαστηρίου) της 1ης Αυγούστου 2007. Πράγματι, όπως υπογραμμίσθηκε στη σκέψη 30 της παρούσας αποφάσεως, η αίτηση που υποβάλλεται δυνάμει της ίδιας αυτής διατάξεως πριν από οιαδήποτε διαπίστωση, από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ότι συντρέχει παραβίαση της ΕΣΔΑ ή ενός

εκ των πρωτοκόλλων της, υπόκειται στις ίδιες προϋποθέσεις παραδεκτού με την προσφυγή που ασκείται ενώπιον του δικαστηρίου αυτού και έχει, σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, ως μόνο αντικείμενο να προλάβει μια τέτοια διαπίστωση.

- 35 Πλην όμως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, λαμβανομένων υπόψη του αντικειμένου, της αιτίας και των ουσιωδών στοιχείων της όπως αυτά μόλις εξετέθησαν, η διαδικασία του άρθρου 363α του κώδικα ποινικής δικονομίας δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί παρόμοια με ένδικο μέσο που αποσκοπεί στην προάσπιση θεμελιώδους δικαιώματος διασφαλιζόμενου από το δίκαιο της Ένωσης, και ιδίως από τον Χάρτη, τούτο δε λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών σε σχέση με την ίδια τη φύση του δικαίου αυτού.
- 36 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, όπως κατ' επανάληψη έχει επισημάνει το Δικαστήριο, χαρακτηριστικά γνωρίσματα του δικαίου της Ένωσης είναι η προέλευσή του από αυτόνομη πηγή δικαίου την οποία αποτελούν οι Συνθήκες, η υπεροχή του έναντι του δικαίου των κρατών μελών [βλ., συναφώς, αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1964, Costa, 6/64, EU:C:1964:66, και της 17ης Δεκεμβρίου 1970, Internationale Handelsgesellschaft, 11/70, EU:C:1970:114, σκέψη 3· γνωμοδοτήσεις 1/91 (Συμφωνία ΕΟΧ – Ι), της 14ης Δεκεμβρίου 1991, EU:C:1991:490, σκέψη 21, και 1/09, της 8ης Μαρτίου 2011, EU:C:2011:123, σκέψη 65, και απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, σκέψη 59] καθώς και το άμεσο αποτέλεσμα πλήθους διατάξεων που εφαρμόζονται στους πολίτες των κρατών μελών και στα ίδια τα κράτη μέλη [βλ., συναφώς, απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 1963, van Gend & Loos, 26/62, EU:C:1963:1, σ. 863· γνωμοδότηση 1/09, της 8ης Μαρτίου 2011, EU:C:2011:123, σκέψη 65 και γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 166 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία].
- 37 Στον πυρήνα, εξάλλου, του ανωτέρω νομικού μορφώματος βρίσκονται τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως έχουν αναγνωρισθεί με τον Χάρτη –ο οποίος, βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ, έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες–, ο δε σεβασμός των δικαιωμάτων αυτών αποτελεί όρο της νομιμότητας των πράξεων της Ένωσης, με αποτέλεσμα να μην επιτρέπονται εντός της Ένωσης μέτρα που δεν είναι συμβατά με τα εν λόγω δικαιώματα [βλ., συναφώς, αποφάσεις της 18ης Ιουνίου 1991, ERT, C-260/89, EU:C:1991:254, σκέψη 41· της 29ης Μαΐου 1997, Kremzow, C-299/95, EU:C:1997:254, σκέψη 14· της 12ης Ιουνίου 2003, Schmidberger, C-112/00, EU:C:2003:333, σκέψη 73, και της 3ης Σεπτεμβρίου 2008, Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, C-402/05 και C-415/05, EU:C:2008:461, σκέψεις 283 και 284, καθώς και γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 169].
- 38 Εξάλλου, όσον αφορά την επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης αρχή *non bis in idem*, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η διάταξη αυτή έχει άμεσο αποτέλεσμα (απόφαση της 20ής Μαρτίου 2018, Garlsson Real Estate κ.λπ., C-537/16, EU:C:2018:193, σκέψη 68).
- 39 Προκειμένου να εξασφαλισθεί η διαφύλαξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και της αυτονομίας της προαναφερθείσας έννομης αυτής τάξεως, οι Συνθήκες έχουν καθιερώσει ένα δικαιοδοτικό σύστημα με σκοπό τη διασφάλιση της συνοχής και της ενότητας κατά την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης [γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 174].
- 40 Στο πλαίσιο αυτό, εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια και στο Δικαστήριο να εγγυώνται την πλήρη εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης στο σύνολο των κρατών μελών και την ένδικη προστασία των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο αυτό [γνωμοδότηση 1/09, EU:C:2011:123, σκέψη 68 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 175].

- 41 Ακρογωνιαίό λίθο του διαμορφωμένου κατ' αυτόν τον τρόπο δικαιοδοτικού συστήματος αποτελεί η διαδικασία προδικαστικής παραπομπής του άρθρου 267 ΣΛΕΕ η οποία, καθιερώνοντας τον διάλογο σε επίπεδο δικαιοδοτικών οργάνων ακριβώς μεταξύ του Δικαστηρίου και των δικαστηρίων των κρατών μελών, αποσκοπεί στη διασφάλιση της ενότητας της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης (βλ., συναφώς, απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 1963, *van Gend & Loos*, 26/62, EU:C:1963:1, σ. 863), καθιστώντας κατά τον τρόπο αυτό δυνατή τη διασφάλιση της συνοχής του, της πλήρους αποτελεσματικότητάς του και της αυτονομίας του καθώς και, εν τέλει, του ιδιάζοντος χαρακτήρα του δικαίου που θεσπίζουν οι Συνθήκες [γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 176].
- 42 Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 267 ΣΛΕΕ παρέχει στα εθνικά δικαστήρια ευρύτατη ευχέρεια να απευθύνονται στο Δικαστήριο, όταν θεωρούν ότι η υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν τους εγείρει ζητήματα ερμηνείας ή κύρους διατάξεων του δικαίου της Ένωσης τα οποία είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς που έχει υποβληθεί στην κρίση τους. Τα εθνικά δικαστήρια είναι εξάλλου ελεύθερα να ασκούν την ευχέρεια αυτή σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας κρίνουν σκόπιμο (απόφαση της 5ης Ιουλίου 2016, *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, σκέψη 17 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 43 Επιπλέον, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, εθνικό δικαστήριο του οποίου η απόφαση δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα του εσωτερικού δικαίου οφείλει, κατ' αρχήν, να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, εφόσον ανακύπτει ενώπιόν του ζήτημα ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης (βλ., συναφώς, απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2015, *Ferreira da Silva e Brito κ.λπ.*, C-160/14, EU:C:2015:565, σκέψη 37 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 44 Τέλος, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα εθνικά δικαστήρια που είναι επιφορτισμένα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, με την εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα των διατάξεων αυτών, αφήνοντας εν ανάγκη, αυτεπαγγέλτως, ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη εθνική διάταξη, χωρίς να ζητούν ή να αναμένουν την προηγούμενη κατάργησή της διά της νομοθετικής οδού είτε διά οιασδήποτε άλλης συνταγματικώς προβλεπόμενης διαδικασίας (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 1978, *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, σκέψεις 21 και 24, καθώς και της 6ης Μαρτίου 2018, *SEGRO και Horváth*, C-52/16 και C-113/16, EU:C:2018:157, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 45 Ως εκ τούτου, τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως έχουν ειδικότερα αναγνωρισθεί από τον Χάρτη, πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται στο εσωτερικό της Ένωσης τηρουμένου του συνταγματικού αυτού πλαισίου [γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 177].
- 46 Συνεπώς, όπως διευκρινίσθηκε στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως και όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 55 των προτάσεών του, το εν λόγω συνταγματικό πλαίσιο διασφαλίζει σε κάθε πρόσωπο τη δυνατότητα να επιτύχει την αποτελεσματική προάσπιση των δικαιωμάτων που του απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης, πριν ακόμη εκδοθεί απόφαση εθνικού δικαστηρίου που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου.
- 47 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, συνάγεται ότι οι διαφορές που παρουσιάζουν η διαδικασία του άρθρου 363α του κώδικα ποινικής δικονομίας, αφενός, και τα ένδικα μέσα για την προάσπιση των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, αφετέρου, είναι τέτοιες ώστε τα ένδικα μέσα αυτά να μην είναι δυνατόν να θεωρηθούν παρόμοια σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 22 έως 25 της παρούσας αποφάσεως.
- 48 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι η αρχή της ισοδυναμίας δεν επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο να επεκτείνει, στις περιπτώσεις προβαλλόμενης προσβολής θεμελιώδους δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο δίκαιο της Ένωσης, και ιδίως στον Χάρτη, το δικαίωμα ασκήσεως ενδίκου μέσου του εσωτερικού

δικαίου που καθιστά δυνατή, σε περίπτωση παραβιάσεως της ΕΣΔΑ ή ενός εκ των πρωτοκόλλων της, την επανάληψη ποινικής διαδικασίας περατωθείσας με απόφαση εθνικού δικαστηρίου που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου.

Επί της αρχής της αποτελεσματικότητας

- 49 Όσον αφορά την αρχή της αποτελεσματικότητας, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, κάθε περίπτωση στην οποία τίθεται το ζήτημα αν μια εθνική δικονομική διάταξη καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να αναλύεται λαμβανομένης υπόψη της σημασίας της εν λόγω διατάξεως στο πλαίσιο της όλης διαδικασίας, καθώς και της διεξαγωγής και των ιδιαιτεροτήτων της διαδικασίας αυτής ενώπιον των διαφόρων εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων. Υπό το πρίσμα αυτό, πρέπει μεταξύ άλλων να λαμβάνονται υπόψη, ενδεχομένως, η προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας (απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2018, INEOS Köln, C-572/16, EU:C:2018:100, σκέψη 44).
- 50 Προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη παραβιάσεως της αρχής της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης, πρέπει να καθορισθεί αν το γεγονός ότι δεν είναι δυνατόν να ζητηθεί, βάσει του άρθρου 363α του κώδικα ποινικής δικονομίας, η επανάληψη μιας ποινικής διαδικασίας περατωθείσας με απόφαση που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου, λόγω της προβαλλόμενης προσβολής θεμελιώδους δικαιώματος που διασφαλίζεται από το δίκαιο της Ένωσης, όπως αυτό που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη και στο άρθρο 54 της ΣΕΕΣ, καθιστά στην πράξη αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης.
- 51 Συναφώς, πρέπει να τονισθεί ότι η Συνθήκη ΛΕΕ δεν αποσκοπούσε στο να υποχρεώσει τα κράτη μέλη να καθιερώσουν, ενώπιον των εθνικών τους δικαιοδοτικών οργάνων, άλλα μέσα ένδικης προστασίας από εκείνα που προβλέπει το εθνικό δίκαιο, προκειμένου να εξασφαλισθεί η προάσπιση των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης (βλ., συναφώς, απόφαση της 13ης Μαρτίου 2007, Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 52 Πρέπει, επίσης, να υπομνησθεί η σημασία που έχει η αρχή του δεδικασμένου τόσο στην έννομη τάξη της Ένωσης όσο και στις εθνικές έννομες τάξεις. Πράγματι, για τη διασφάλιση τόσο της σταθερότητας του δικαίου και των έννομων σχέσεων όσο και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, απαιτείται να μην μπορούν πλέον να τεθούν υπό αμφισβήτηση δικαστικές αποφάσεις που έχουν καταστεί αμετάκλητες μετά την εξάντληση των προβλεπόμενων ενδίκων μέσων ή μετά την εκπνοή των προθεσμιών που τάσσονται για την άσκηση των ενδίκων αυτών μέσων (αποφάσεις της 16ης Μαρτίου 2006, Karferer, C-234/04, EU:C:2006:178, σκέψη 20· της 29ης Ιουνίου 2010, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, C-526/08, EU:C:2010:379, σκέψη 26· και της 29ης Μαρτίου 2011, ThyssenKrupp Nirosta κατά Επιτροπής, C-352/09 P, EU:C:2011:191, σκέψη 123, και της 10ης Ιουλίου 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, σκέψη 58).
- 53 Ως εκ τούτου, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στα εθνικά δικαστήρια να μην εφαρμόζουν τους εθνικούς δικονομικούς κανόνες που προσδίδουν ισχύ δεδικασμένου σε δικαστική απόφαση, έστω και αν τούτο θα καθιστούσε δυνατή την άρση εσωτερικής καταστάσεως μη συνάδουσας προς το δίκαιο της Ένωσης (αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 6ης Οκτωβρίου 2015, Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, σκέψη 29).
- 54 Προκειμένου, συνεπώς, να ληφθεί υπόψη η ερμηνεία μιας κρίσιμης διατάξεως του δικαίου της Ένωσης την οποία το Δικαστήριο προέκρινε αφότου ένα δικαιοδοτικό όργανο είχε εκδώσει απόφαση έχουσα ισχύ δεδικασμένου, το δίκαιο της Ένωσης δεν επιτάσσει να υποχρεούται, κατ' αρχήν, το εν λόγω

δικαιοδοτικό όργανο να αναθεωρήσει την απόφαση αυτή (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 10ης Ιουλίου 2014, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, σκέψη 60, καθώς και της 6ης Οκτωβρίου 2015, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, σκέψη 38).

- 55 Εν προκειμένω, από κανένα στοιχείο της ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφίας δεν συνάγεται ότι στην αυστριακή έννομη τάξη δεν υπήρχαν μέσα παροχής ένδικης προστασίας που να διασφαλίζουν αποτελεσματικά την προάσπιση των δικαιωμάτων που οι πολίτες αντλούν από το άρθρο 50 του Χάρτη και από το άρθρο 54 της ΣΕΕΣΣ.
- 56 Αντιθέτως, δεν αμφισβητείται ότι οι αιτούντες της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της ενώπιον των αυστριακών δικαστηρίων προσβολής των αιτήσεων δικαστικής συνδρομής της εισαγγελίας του καντονίου του St. Gallen, είχαν κάθε δυνατότητα να προβάλουν παράβαση των διατάξεων αυτών και ότι τα εν λόγω δικαστήρια εξέτασαν τις αιτιάσεις αυτές. Το αιτούν δικαστήριο τονίζει επιπλέον ότι ο κώδικας ποινικής δικονομίας παρέχει στους ενδιαφερομένους πλείστες δυνατότητες προκειμένου να προασπίσουν τα δικαιώματα που τους απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης.
- 57 Το πλαίσιο αυτό διασφαλίζει, επομένως, την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης, χωρίς να είναι αναγκαίο να προστεθεί σε αυτό και το προβλεπόμενο στο άρθρο 363a του κώδικα ποινικής δικονομίας έκτακτο ένδικο μέσο που καθιστά δυνατή την προσβολή εθνικών αποφάσεων που έχουν αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου.
- 58 Κατά τα λοιπά, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 56 των προτάσεών του, η αρχή του δεδικασμένου δεν αποκλείει την αναγνώριση της αρχής της ευθύνης του Δημοσίου λόγω αποφάσεως δικαιοδοτικού οργάνου κρίνοντας σε τελευταίο βαθμό (απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, σκέψη 40). Πράγματι, λόγω, ιδίως, του γεγονότος ότι η προσβολή, με μια τέτοια απόφαση, των δικαιωμάτων που αντλούνται από το δίκαιο της Ένωσης δεν μπορεί κανονικά πλέον να αρθεί, οι ιδιώτες δεν είναι δυνατόν να στερηθούν τη δυνατότητα να ζητήσουν τη διαπίστωση της ευθύνης του Δημοσίου προκειμένου να επιτύχουν με τον τρόπο αυτό τη νομική προστασία των δικαιωμάτων τους (αποφάσεις της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, σκέψη 34, καθώς και της 6ης Οκτωβρίου 2015, *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, σκέψη 40).
- 59 Λαμβανομένων υπόψη όλων των προεκτεθεισών σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, έχει την έννοια ότι δεν επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο να επεκτείνει στις περιπτώσεις παραβιάσεως του δικαίου της Ένωσης, και ιδίως στις περιπτώσεις προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη και στο άρθρο 54 της ΣΕΕΣΣ, το δικαίωμα ασκήσεως ενδίκου μέσου του εσωτερικού δικαίου που καθιστά δυνατή, μόνο σε περίπτωση παραβιάσεως της ΕΣΔΑ ή ενός εκ των πρωτοκόλλων της, την επανάληψη ποινικής διαδικασίας περατωθείσας με απόφαση εθνικού δικαστηρίου που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 60 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα οι αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας, έχει την έννοια ότι δεν επιβάλλει στο εθνικό δικαστήριο να επεκτείνει στις περιπτώσεις παραβιάσεως του δικαίου της Ένωσης, και ιδίως στις περιπτώσεις προσβολής του θεμελιώδους

δικαιώματος που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο άρθρο 54 της Συμβάσεως εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν, της 14ης Ιουνίου 1985, μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών της Οικονομικής Ένωσης Μπενελούξ, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά σύνορα, η οποία υπεγράφη στο Σένγκεν (Λουξεμβούργο) στις 19 Ιουνίου 1990 και άρχισε να ισχύει στις 26 Μαρτίου 1995, το δικαίωμα ασκήσεως ενδίκου μέσου του εσωτερικού δικαίου που καθιστά δυνατή, μόνο σε περίπτωση παραβιάσεως της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών που υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 ή ενός εκ των πρωτοκόλλων της, την επανάληψη ποινικής διαδικασίας περατωθείσας με απόφαση εθνικού δικαστηρίου που έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου.

(υπογραφές)